

วินัยชาวพุทธ

The Buddhist's Discipline

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto)

อส
ท959ว
2550
ณ.2

งานศิษย์พิมพ์ถวายเป็นมุกตาสักการะเนื่องในโอกาส
ธีรับทริฎบัตร์และเครื่องประกอบสมณศักดิ์

“พระพรหมคุณาภรณ์”

ณ วัดญาณเวศกวัน จังหวัดนครปฐม
วันอาทิตย์ ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961168077

วันที่.....	๗ / ๑๒ / ๒๕๕๐
เลขทะเบียน.....	๗ ๑๑๘๘ ๑-๒
เลขที่.....	๑๒
	X959๐
	๒๕๕๐

วินัยชาวพุทธ

The Buddhist's Discipline

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto)

คณะศิษยานุศิษย์พิมพ์ถวายเป็นมูทิตาสักการะเนื่องในโอกาส

พิธีรับท้าวฤๅษีและเครื่องประกอบสมณศักดิ์

“พระพรหมคุณาภรณ์”

ณ วัดญาณเวศกวัน จังหวัดนครปฐม

วันอาทิตย์ ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

วินัยชาวพุทธ

© พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ISBN 974-344-037-2

พิมพ์ครั้งที่ 52 (เพิ่มคำแปลภาษาอังกฤษส่วนคำนำ)	13,000 เล่ม
- คณะศิษยานุศิษย์พิมพ์ถวายเป็นมูทิตาสักการะ เนื่องในโอกาสพิธีรับทริภุญชัยและเครื่องประกอบสมณศักดิ์ “พระพรหมคุณาภรณ์” ณ วัดญาณเวศกวัน วันอาทิตย์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗	
- พิมพ์ส่วนสมทบ (กันยายน ๒๕๔๙) รวมทั้งสิ้น	85,755 เล่ม
• กลุ่มการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	10,000 เล่ม
• กลุ่มซันท์ห้า	7,800 เล่ม
• กลุ่มคุณเนติ แก้วเคน	8,253 เล่ม
• กลุ่มกานดา-บุบผา	59,702 เล่ม

The Buddhist's Discipline

© Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto)

English version prepared by Dr Somseen Chanawangsa

ISBN 974-344-037-2

วัดญาณเวศกวัน ตำบลบางกระพี้ อําเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม 73210

โทรศัพท์/โทรสาร 0-2889-4396, 0-2482-1552, 0-2482-1553

พิมพ์ที่ บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด

โทรศัพท์/โทรสาร 0-2584-2241, 0-2583-9001

คำปรารภ

เนื่องในวโรกาสที่พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง ชั้นหิรัญบัฏ ที่ พระพรหมคุณาภรณ์ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง เมื่อวันศุกร์ ที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ โดยมีพิธีรับหิรัญบัฏ และเครื่องประกอบสมณศักดิ์ ณ อุโบสถวัดญาณเวศกวัน จังหวัดนครปฐม ในวันอาทิตย์ ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ คณะศิษยานุศิษย์จึงได้กราบขอประทานอนุญาตจากพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระพรหมคุณาภรณ์ จัดพิมพ์หนังสืออันเป็นงานนิพนธ์ของพระเดชพระคุณ เรื่อง วินัยชาวพุทธ / *The Buddhist's Discipline* เป็นมุกตาสักการะในพิธีดังกล่าว และเป็นธรรมทานเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนสืบไป

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศีล ฉานวงศ์

ราชบัณฑิต

ภาพพระราชทาน ในวโรกาสที่พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)
ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์
เป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง ชั้นหิรัญบัฏ ที่ พระพรหมคุณาภรณ์
ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง
วันพฤหัสบดี ที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗

สำเนา
พระบรมราชโองการ
ประกาศสถาปนาสมณศักดิ์

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร
สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า โดยที่ทรงพระราชดำริว่า พระสงฆ์
ซึ่งดำรงในสมณคุณ มีอุปการะยิ่งแก่การพระศาสนา สมควรจะได้เลื่อนอิสริยยศฐานันดรในสมณศักดิ์สูงขึ้นเมื่อ
บัดนี้ จวบกาลมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ควรที่
จะสถาปนาอิสริยยศพระสงฆ์ขึ้นไว้ เพื่อจักได้บริหารพระศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสถาพรสืบไป

จึงทรงพระราชดำริว่า พระธรรมปิฎก เป็นพระเถระผู้เจริญในสมณพรหมจรรย์ อนันตปริชาญาณ
ได้ศึกษาแตกฉานในเมคธปริวรรตและอรรถธรรมวินัย สามารถสอบไล่ได้สำเร็จภูมิเปรียญธรรม ๔ ประโยค
แต่ครั้งยังเป็นสามเณร อันนับว่าหาได้ยาก จึงได้รับการอุปสมบทเป็นนาคหลวง ณ พระอุโบสถ
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๐๔ และได้ศึกษาจนได้รับปริญญาพุทธศาสตร-
บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๑) จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ หลังจากนั้น ได้รับ
ปริญญาดุฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาทิ พุทธศาสตร-
ดุฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อักษรศาสตรดุฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จาก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศิลปศาสตรดุฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาปรัชญา) จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศิลปศาสตรดุฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขานิติศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยมหิดล ศาสนศาสตรดุฎีบัณฑิต
กิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตรีปิฎกจารยั กิตติมศักดิ์ จากนวนาลันทามหาวิหาร
รัฐพิหาร สาธารณรัฐอินเดีย ระหว่างนั้น ทรงพระกรุณาโปรดให้เป็นพระราชอาคันตุกะที่พระศรีวิสุทธิโมลี แล้ว
โปรดให้เลื่อนเป็นชั้นราช ที่พระราชวรมุณี เป็นชั้นเทพ ที่พระเทพเวที เป็นชั้นธรรม ที่พระธรรมปิฎก โดย
ลำดับ ได้สั่งวรในสมณคุณ อภิสิมาจาวรวัตร ปฏิบัติสมควรแก่ตำแหน่งเป็นอย่างดียิ่งตลอดมา กอปรด้วยมี
อุตสาหะวิริยภาพอย่างแรงกล้า เปรื่องปรชาสามารถ บำเพ็ญกรณียกิจเป็นที่ต่านุหิตประโยชน์แก่พุทธจักร
และอาณาจักรอย่างไพศาล สมกับเป็นธรรมทายาท กล่าวคือ ในด้านการบริหารปกครองคณะสงฆ์ เป็น
เจ้าอาวาสวัดพระพิเรนทร์ กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๕ จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๙ ต่อมาเป็นเจ้าอาวาส
รูปแรก ณ วัดญาณเวศกวัน จังหวัดนครปฐม จนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้เพียรพยายามส่งเสริมอบรมพระภิกษุ
สามเณรภายในอาราม ให้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ อยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัยและข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ นานา

ให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการปกครองเป็นอย่างดี ในด้านการศึกษา เป็นอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยศิลปากรมหาวิทยาลัย แนนกาลีเตริยมอดุมศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๕ ถึง ๒๕๐๗ ทำการสอนในชั้นมัธยมศึกษา คณฤศศาสตร์ ตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๐๙ ถึง ๒๕๑๗ ระหว่างนั้นได้ดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการมหาวิทยาลัยศิลปากรมหาวิทยาลัย และได้รับอาราธนาเป็นอาจารย์บรรยายวิชาการทางพระพุทธศาสนาตามสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ มีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับ อันเป็นเหตุให้ได้รับรางวัลและการประกาศเกียรติคุณจากสถาบันการศึกษาในประเทศและองค์การต่างประเทศจำนวนมาก อาทิ รางวัลวรรณกรรมชั้นที่ ๑ หนังสือ ทุทธธรรม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้รับพระราชทานโลรางวัลมหิตลวราวุธสรณ์ พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้รับรางวัลกิตติคุณสิ่งมีชีวิต สาขาเผยแผ่พระพุทธศาสนา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพจากองค์การศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้รับการประกาศเชิดชูเกียรติให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรมจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ และได้รับพระบรมราชโองการโปรดแต่งตั้งให้เป็นศาสตราจารย์พิเศษ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ และมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งโลกได้ถวายตำแหน่งเมธาจารย์ ในฐานะนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาสายเถรวาท เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗ ในด้านการศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ ได้จัดพระสงฆ์ไปสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนตามท้องถิ่นต่างๆ เป็นประจำ ได้อนุเคราะห์ทุนและอุปกรณ์การเรียนการสอนแก่โรงเรียนที่ขาดแคลน โดยเน้นโรงเรียนในท้องถิ่นและชนบท ได้จัดสรรทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและเด็กนักเรียนเป็นประจำทุกปี รวมทั้งการจัดกิจกรรมกุศลสำหรับเยาวชนในวันเด็กแห่งชาติ ด้านการสาธารณูปการ ได้อำนวยการสร้างวัดญาณเวศกวันท์พุทธศาสนิกชนสร้างถวายให้เป็นสถานที่สะอาด สงบ ร่มรื่น ด้วยร่มเงาไม้ใหญ่ทั้งภายในและรอบๆ บริเวณวัดเป็นที่สงบสำบาย สะดวกในการสัญจรไปมา โดยมุ่งหมายให้สอดคล้องกับชื่อและเหมาะสำหรับเป็นสถานบำเพ็ญศาสนกิจและศึกษาค้นคว้า ปฏิบัติ เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ปัญญาและนำมาصلประชาเข้าสู่ธรรมะ รวมทั้งการสร้างเสนาสนะและถาวรวัตถุทั้งหลายที่จำเป็นแก่การปฏิบัติศาสนกิจ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ได้ให้การสงเคราะห์แก่ชุมชนรอบวัด ซึ่งยังมีลักษณะเป็นชุมชนชนบท โดยมุ่งสนใจที่เด็กและเยาวชน โดยได้ขอให้มิตติสงฆ์ที่จะแจกจ่ายบริวารของฉันทเครื่องใช้ที่พุทธศาสนิกชนนำมาถวายเป็นจำนวนมากในเทศกาลบุญประจำปี ให้แก่วัดและชุมชนต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นไป และยังมีมอบให้องค์กรและบุคคลรับไปถวายหรือแจกแก่วัดหรือชุมชนในชนบททางไกล หรือที่ที่มีการจัดกิจกรรมมีกิจกรรมทางบรรพชาหรือการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ประสบสาธารณภัยต่างๆ ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้เผยแผ่ธรรมะด้วยการสนทนา การบรรยาย การปาฐกถา และเทศนาธรรมในโอกาสอันสำคัญทางศาสนาและโอกาสอื่นๆ ทั้งภายในประเทศและในที่ประชุมนานาชาติ ด้วยพุทธธรรมอันไพเราะแจ่มแจ้ง ชัดเจน โดยมุ่งหมายขจัดความสงสัยให้สิ้นไปจากใจของผู้สับสน ให้สำเร็จประโยชน์ และแก้ปัญหา

ในชีวิตได้อย่างแท้จริง และได้รับความอนุเคราะห์จากพุทธบริษัทในการจัดพิมพ์เป็นหนังสือและจัดทำเป็น
แผ่นบันทึกเสียง แผ่นซีดีธรรมะ แจกจ่ายเป็นธรรมทานเป็นประจำ นอกจากนั้น ได้แต่งหนังสือในลักษณะตำรา
ทางวิชาการ และหนังสืออธิบายธรรมะทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ มีจำนวนมากกว่า ๓๐๐ เรื่อง
อาทิ พุทธธรรม พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์
ธรรมบุญชีวิต อมฤตพจนา การศึกษาที่สากลบนฐานแห่งภูมิปัญญาไทย พุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐาน
ของวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ นิติศาสตร์แนวพุทธ และงานที่เด่นที่สุดคือ พุทธธรรม เป็น
หนังสือที่เป็นผลงานอันเป็นที่ยอมรับในสถาบันการศึกษาชั้นสูงของประเทศที่นักวิชาการใช้เป็นหลักอ้างอิง
ในวงการศึกษากว้างไกล และยังได้รับอาราธนาเป็นที่ปรึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดลในการจัดทำพระไตรปิฎก
ฉบับคอมพิวเตอร์ จนสำเร็จสมบูรณ์เป็นฉบับแรกของโลก เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกรวดเร็ว แม่นยำ
ในการค้นคว้าหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้อย่างก้าวหน้าทันยุคทันสมัย

สรรพกรณียกิจที่พระธรรมปิฎกได้รับการปฏิบัติบำเพ็ญมา เป็นที่ประจักษ์แก่มวลพุทธบริษัททั้ง
คฤหัสถ์และบรรพชิตอย่างไพศาล ก่อบังเกิดผลดียิ่งแก่การพระศาสนา ประเทศชาติ และประชาชน บัดนี้
พระธรรมปิฎก เป็นผู้เจริญด้วยพรชาอายุกาล รัตตัญญูเถรกรณธรรม สมบูรณ์ด้วยภูมิวิद्याสามารถ มีปรีชา
ฉลาดในการประกาศพุทธธรรม ดำรงมั่นอยู่ในพรหมจรรย์เนกขัมมปฏิบัติ เป็นอจลพรหมจริยาภีรต มี
วัตรจริยาเป็นที่เคารพสักการะแห่งพุทธบริษัทโดยทั่วไป สมควรที่จะได้ยกย่องให้ดำรงสมณฐานันดรสูงขึ้น

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดสถาปนา พระธรรมปิฎก ขึ้นเป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง
มีราชทินนามตามที่จารึกในหิรัญบัฏว่า พระพรหมคุณาภรณ์ สุนทรธรรมสาธก ตรีปิฎกปริยัติโกศล
วิมลศีลาจาร ศาสนาการุฬาร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี สถิต ณ วัดญาณเวศกวัน จังหวัด
นครปฐม มีฐานาคหัตถ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป คือ พระครูปลัดสุวัฒนพรหมคุณ วิบูลสังฆานุนายก
ตรีปิฎกธรรมรักชิต ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑ พระครูประสิทธิ์สรคุณ พระครูคู่สวด ๑ พระครู
ประคุณสรกิจ พระครูคู่สวด ๑ พระครูสังฆการพิสิฐฐ์ ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

ขออาราธนาพระคุณผู้ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณฐานันดร เพิ่มอิสริยยศในครั้งนี้ จงรับธุระ
พระพุทธศาสนา เป็นภาระสั่งสอน ช่วยระงับอธิภรณ์และอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณรในคณะและใน
อาราม ตามสมควรแก่กำลังและอิสริยยศซึ่งพระราชทานนี้ และจงเจริญอายุ วรรณะ สุข พลัง ปฏิภาณ
คุณสารสิริสวัสดิ์ จิรัฏฐิติ วิรุฬหิไพบูลย์ ในพระพุทธศาสนาเทอญ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗ เป็นปีที่ ๕๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

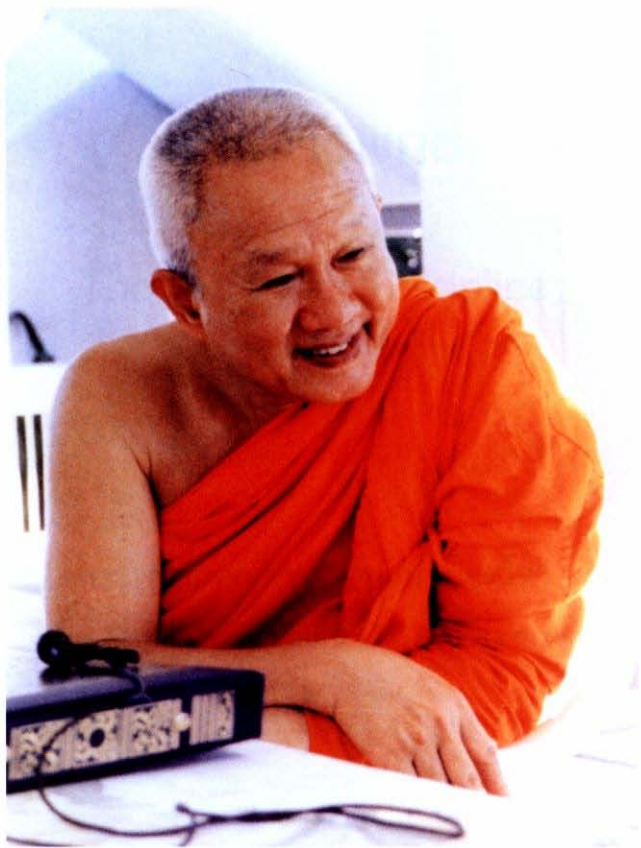
ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี

คำจารึกหริ์ณบัฏ พระพรหมคุณาภรณ์

พระพรหมคุณาภรณ์ สุนทรธรรมสาธก
ตรีปิฎกปริยัติโกศล วิมลศีลาจาร ศาสนภารธุราทร
มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี สถิต ณ
วัดญาณเวศกวัน จังหวัดนครปฐม จงเจริญทิมาเย
จรัฏฐิตกาล ในพระพุทธศาสนาเทอญ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

วินัยชาวพุทธ

The Buddhist's Discipline

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto)

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961168077

คำนำ

ปัจจุบันนี้ คนที่เรียกตัวว่าเป็นชาวพุทธโดยมาก เหมือนเป็นคนไม่มีหลัก ราวกะถือลัทธิว่า ชาวพุทธเป็นคนอิสระเสรี จะเชื่อถือหรือประพฤติตัวอย่างไรก็ได้

แท้จริงนั้น การที่จะเป็นอะไรหรือเรียกชื่ออย่างไร ก็ต้องมีหลักเกณฑ์ สำหรับเป็นเครื่องกำหนด หรือเป็นมาตรฐาน ดังในหมู่พุทธบริษัทเอง พระภิกษุสงฆ์ก็มีพระธรรมวินัยเป็นมาตรฐาน เริ่มแต่มีศีลเป็นเครื่องกำกับความเป็นอยู่ภายนอก

ส่วนในฝ่ายคฤหัสถ์ อุบาสกอุบาสิกา ก็มีคุณสมบัติและข้อปฏิบัติที่เป็นเครื่องกำหนดเช่นเดียวกัน แต่คงจะเป็นเพราะความเปลี่ยนแปลงในสังคม ทำให้วิถีชีวิตของชาวพุทธผันแปรไป ห่างเหินจากหลักพระศาสนา จนเหมือนว่าไม่รู้จักตัวเอง

โดยปรารภสภาพเสื่อมโทรมเช่นนั้น จึงได้รวบรวมข้อธรรมที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิต สำหรับพุทธศาสนิกชนทั่วไปขึ้นมา เรียกว่า “คู่มือดำเนินชีวิต” ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นชื่อปัจจุบันว่า **ธรรมนุญชีวิต**

อย่างไรก็ตาม หลักธรรมใน**ธรรมนุญชีวิต**นั้น ยังมากหลากหลาย ต่อมาจึงได้ยกเฉพาะส่วนที่เป็นแบบแผนของชีวิต คือ “คิหิวินัย” ออกมาย้ำเน้น โดยเริ่มฝากแก่นวภิกษุในคราวลาสิกขา เพื่อให้ช่วยกันนำไปปฏิบัติเป็นหลัก และเผยแพร่แนะนำผู้อื่น ตั้งแต่ครอบครัวเป็นต้นไป ในการที่จะสร้างสรรค์สังคมชาวพุทธไทย ให้เจริญงอกงามมีสันติสุขสืบไป

จากนั้นก็เรียบเรียงหลัก “คิหิวินัย” นี้ พิมพ์รวมไว้เป็นส่วนต้นของ**ธรรมนุญชีวิต** ตั้งชื่อว่า “มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธ”

Preface

Nowadays, most of the self-proclaimed Buddhists seemingly fare without any basis, as there exists a creed that Buddhists are quite at liberty to believe or behave in whatever way they like.

In fact, for someone to be anything or to be called by any name, there must be certain principles to serve as determining criteria or standards. Among the four assemblies of Buddhists themselves, for instance, monks have the Dhamma and Vinaya (Doctrine and Discipline) as their standards, starting with training rules to govern their living in the world without.

On the part of householders, male and female lay followers also have certain qualities and practices as determining criteria. However, it is probably on account of societal changes that the Buddhist way of life has been diverted, being so far removed from the Buddhist tenets that they do not seem to know themselves.

Addressing such deterioration, a number of Dhamma items as guiding principles for living were compiled with Buddhists in general in mind, and entitled "A Manual for Living," which was subsequently changed into the present title of *A Constitution for Living*.

Nevertheless, the Dhamma items contained in *A Constitution for Living* were still numerous and varied. Later on, a portion was therefore specifically singled out for emphasis which was concerned with a roadmap for living, namely "gihivinaya." This was first entrusted to newly ordained monks on their leaving monkhood, so that they could help contribute—by observing it themselves and also by disseminating or introducing it to others starting from their own families—to bringing about a Thai Buddhist society that would be more prosperous and peaceful for many years to come.

The portion of "gihivinaya" was then recast and published as the first part of *A Constitution for Living*, entitled "The Buddhist's Life Standards."

คิทธิวินัย คือ วินัยของคฤหัสถ์ หรือ วินัยชาวบ้าน นี้ เป็นชุดคำสอนเดิม ที่พระพุทธเจ้าตรัสแสดงไว้ใน *สิงคาสกสูตร* และพระอรชรกถาจารย์ ได้สรุปไว้ท้ายคำอธิบายว่า “พระสูตรนี้ ชื่อว่าคิทธิวินัย” บ่งชี้ถึงความสำคัญของพระสูตรนี้ พร้อมกับเป็นหลักฐานบ่งชี้ว่า ชาวพุทธฝ่ายคฤหัสถ์ก็มีข้อปฏิบัติที่เป็นแบบแผนแห่งชีวิตและสังคมของตน

เวลานี้ สังคมยิ่งเสื่อมถอย ก้าวลึกลงไปในปลักหล่มแห่งอบายมากยิ่งขึ้น ถ้าจะให้สังคมมีอนาคตที่ควรหวัง ก็ถึงเวลาที่จะต้องลุกขึ้นมาเร่งรื้อฟื้นหลัก “คิทธิวินัย” ขึ้นมา ให้เป็นแบบแผนแห่งชีวิตและสังคมชาวพุทธ ถ้าคนไทยตั้งตนอยู่ในคิทธิวินัย ก็มั่นใจได้ว่าสังคมไทยจะไม่เพียงฟื้นตัวขึ้นจากวิกฤตเท่านั้น แต่จะก้าวหน้าไปในวิวัฒนาการได้อย่างแน่นอน

บัดนี้ มองเห็นว่า คิทธิวินัย ที่จัดไว้เป็นส่วนต้นของ *ธรรมนุญชีวิต* ในชื่อว่า “มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธ” นั้น รวมอยู่ในหนังสือใหญ่ ยังไม่เด่นเป็นจุดเน้นเท่าที่ควร และเผยแพร่ให้ทั่วถึงได้ยาก จึงนำมาปรับสำนวนให้ง่ายลงอีก แยกพิมพ์เป็นเล่มเล็กต่างหาก และตั้งชื่อใหม่ว่า *วินัยชาวพุทธ*

หวังว่า การพิมพ์ *วินัยชาวพุทธ* กล่าวคือคิทธิวินัย เล่มนี้ จะสัมฤทธิ์วัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กับธรรมนุญชีวิต กล่าวคือหวังจะให้พุทธศาสนิกชนใช้ *วินัยชาวพุทธ* เป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับกำกับและตรวจสอบการดำเนินชีวิตของตน แล้วก้าวสู่คุณสมบัติและข้อปฏิบัติใน *ธรรมนุญชีวิต* เพื่อดำเนินชีวิตให้ดีงาม ประสบความสำเร็จ และเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นจนถึงความสมบูรณ์ให้ชีวิตและสังคมบรรลุจุดหมาย ที่เปี่ยมพร้อมทั้งด้วยอามิสโพบูลย์ และธรรมโพบูลย์ อย่างยั่งยืนนาน

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต)

๗ กันยายน ๒๕๔๓

“Gihivinaya”—i.e. the householder's discipline, or discipline for the laity—is a set of original teachings imparted by the Buddha in the *Siṅgālakasutta*, and the commentator concluded at the end of its explication that “This sutta is called *gihivinaya*.” This clearly indicates the significance of the discourse, and at the same time serves as evidence that lay Buddhists also have practices that constitute a roadmap for their own lives and society.

At present, society is becoming more deteriorated, treading more deeply into the quagmire of loss and woe. For society to have a future one should hope for, it is time to get up and urgently restore the principle of “gihivinaya” as a roadmap for one's life and the Buddhist society. If Thai people establish themselves in the “gihivinaya,” we can rest assured that not only will Thai society recover from its crises, but it will definitely forge ahead into prosperity as well.

It is now deemed that as the “gihivinaya,” arranged as the first part of *A Constitution for Living* under the title “The Buddhist's Life Standards,” is included in a bigger book, it lacks the prominence it merits, and it would also be difficult for this set of teachings to be widely circulated. The portion has thus been simplified and separately published as a booklet retitled *The Buddhist's Discipline*.

It is hoped that the publication of *The Buddhist's Discipline*, namely “gihivanaya,” will accomplish the objective related to that of *A Constitution for Living*. That is, Buddhists will hopefully employ *The Buddhist's Discipline* as standard criteria for governing and monitoring the way they conduct their lives, and then move on to the qualities and practices expounded in *A Constitution for Living*—to lead a good life, successful and attaining to greater benefits to such an extent as to reach perfection, thus enabling one's life and society to achieve the goal endowed with both material and spiritual abundance in a sustainable way.

Phra Dhammapitaka (P. A. Payutto)

7 September 2000

สารบัญ

คำนำ	(๑)
วินัยชาวพุทธ	๑
หมวดหนึ่ง วางฐานชีวิตให้มั่น	๑
กฎ ๑ เว้นชั่ว ๑๔ ประการ	๑
ก. เว้นกรรมกิเลส ๔	๑
ข. เว้นอคติ ๔	๒
ค. เว้นอบายมุข ๖	๒
กฎ ๒ เตรียมทุนชีวิต ๒ ด้าน	๒
ก. เลือกสรรคนที่จะเสวนา	๒
ข. จัดสรรทรัพย์ที่หามาได้	๔
กฎ ๓ รักษาความสัมพันธ์ ๖ ทิศ	๔
ก. ทำทุกทิศให้เกษมสันต์	๔
ทิศที่ ๑ บิดามารดา ๔	ทิศที่ ๔ มิตรสหาย ๖
ทิศที่ ๒ ครูอาจารย์ ๕	ทิศที่ ๕ คนรับใช้และคนงาน ๖
ทิศที่ ๓ ภรรยา ๕	ทิศที่ ๖ พระสงฆ์ ๗
ข. เกื้อกูลกันประสานสังคม	๗
หมวดสอง นำชีวิตให้ถึงจุดหมาย	๘
ก. จุดหมาย ๓ ชั้น	๘
ชั้นที่ ๑: จุดหมายชั้นตาเห็น	๘
ชั้นที่ ๒: จุดหมายชั้นเลยตาเห็น	๘
ชั้นที่ ๓: จุดหมายสูงสุด	๘
ข. จุดหมาย ๓ ด้าน	๘
ด้านที่ ๑: จุดหมายเพื่อตน	๘
ด้านที่ ๒: จุดหมายเพื่อผู้อื่น	๘
ด้านที่ ๓: จุดหมายร่วมกัน	๘
ชาวพุทธชั้นนำ	๑๐

Contents

Preface	(1)
THE BUDDHIST'S DISCIPLINE	1
Section One: Laying a Firm Foundation for Life	1
<i>Law 1: Refraining from 14 kinds of evils</i>	<i>1</i>
A. Refraining from the four kinds of kammakilesa	1
B. Refraining from the four kinds of agati	1
C. Refraining from the six kinds of apāyamukha	2
<i>Law 2: Preparing resources for life on two fronts</i>	<i>2</i>
A. Choosing the people with whom one is to associate	2
B. Allocating the wealth	4
<i>Law 3: Maintaining one's relations toward the six directions</i>	<i>4</i>
A. Rendering all the directions secure and peaceful	4
<i>1st direction: parents</i>	<i>4</i>
<i>2nd direction: teacher</i>	<i>5</i>
<i>3rd direction: wife</i>	<i>5</i>
<i>4th direction: friends</i>	<i>6</i>
<i>5th direction: servants and employees</i>	<i>6</i>
<i>6th direction: monks</i>	<i>7</i>
B. Helping one another for social harmony	7
Section Two: Steering Life to Its Objectives	8
<i>A. Three levels of objectives</i>	<i>8</i>
Level 1: the temporal objective	8
Level 2: the spiritual objective	8
Level 3: the highest objective	8
<i>B. Three fronts of objectives</i>	<i>9</i>
1st front: the objective for oneself	9
2nd front: the objective for others	9
3rd front: the mutual objective	9
BUDDHISTS OF THE LEADING TYPE	10

วินัยชาวพุทธ

พระสงฆ์มีวินัยของพระภิกษุ ที่จะต้องประพฤติให้เป็นผู้มีศีล ชาวพุทธทั่วไป ก็มีวินัยของคฤหัสถ์ ที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นมาตรฐาน

หมวดหนึ่ง

วางฐานชีวิตให้มั่น

ชาวพุทธจะต้องดำเนินชีวิตที่ดีงาม และร่วมสร้างสรรค์สังคมให้เจริญมั่นคง ตามหลัก วินัยของคฤหัสถ์ (คิหิวินัย) ดังนี้

กฎ ๑: เว้นชั่ว ๑๔ ประการ

ก. เว้นกรรมกิเลส (บาปกรรมที่ทำให้ชีวิตมัวหมอง) ๔ คือ

๑. ไม่ทำร้ายร่างกายทำลายชีวิต (เว้นปาณาติบาต)
๒. ไม่ลักทรัพย์ละเมิดกรรมสิทธิ์ (เว้นอนินนาทาน)
๓. ไม่ประพฤติผิดทางเพศ (เว้นกาเมสุมิฉนจาร)
๔. ไม่พูดเท็จโกหกหลอกลวง (เว้นมุสาวาท)

ข. เว้นอคติ (ความลำเอียง/ประพฤติกเลาดธรรม) ๔ คือ

๑. ไม่ลำเอียงเพราะชอบ (เว้นฉันทาคติ)
๒. ไม่ลำเอียงเพราะชัง (เว้นโทษาคติ)
๓. ไม่ลำเอียงเพราะชลาต (เว้นภยาคติ)
๔. ไม่ลำเอียงเพราะเขลา (เว้นโมหาคติ)

THE BUDDHIST'S DISCIPLINE

Just as Buddhist monks have the monks' discipline to observe to be virtuous, so Buddhists in general have the lay people's discipline to keep as code of standards.

SECTION ONE

Laying a Firm Foundation for Life

Buddhists are supposed to lead good lives and contribute to the growth and stability of society in accordance with the lay people's discipline (gihivinaya) as follows.

Law 1: Refraining from 14 kinds of evils.

- A. Refraining from the four kinds of *kammakilesa* (evil deeds that defile one's life), namely:
1. One does not do bodily harm or take life (i.e. abstaining from *pāṇātipāta*).
  2. One does not steal or violate property rights (i.e. abstaining from *adinnādāna*).
  3. One does not commit sexual misconduct (i.e. abstaining from *kāmesumicchācāra*).
  4. One does not speak falsely, lie or deceive (i.e. abstaining from *musāvāda*).
- B. Refraining from the four kinds of *agati* (bias or deviant conduct), namely:
1. One is not biased on account of like (i.e. being without *chandāgati*).
  2. One is not biased on account of hate (i.e. being without *dosāgati*).
  3. One is not biased on account of fear (i.e. being without *bhayāgati*).
  4. One is not biased on account of folly (i.e. being without *mohāgati*).

ค. เว้นบាយมุข (ช่องทางเสื่อมทรัพย์อัปชีวิต) ๖ คือ

๑. ไม่เสพติดศรายาเมา
๒. ไม่เอาแต่เที่ยวไม่รู้เวลา
๓. ไม่จ้องหาแต่รายการบันเทิง
๔. ไม่หลงไปหาการพนัน
๕. ไม่พัวพันมั่วสุมมิตรชั่ว
๖. ไม่มัวจมอยู่ในความเกียจคร้าน

กฏ ๒: เตรียมตนชีวิต ๒ ด้าน

ก. เลือกสรรคนที่จะเสวบา คบคนที่จะนำชีวิตไปในทางแห่งความเจริญ และสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงมิตรเทียม คบหาแต่มิตรแท้ คือ

๑. รู้ทันมิตรเทียม หรือ ศัตรูผู้มาในร่างมิตร (มิตรปฏิรูปก์) ๔ ประเภท

- ๑) คนปกอลอก มีแต่ชนเอาของเพื่อนไป มีลักษณะ ๔
  - (๑) คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว
  - (๒) ยอมเสียน้อย โดยหวังจะเอาให้มาก
  - (๓) ตัวมีภัย จึงมาช่วยทำกิจของเพื่อน
  - (๔) คบเพื่อน เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์
- ๒) คนดีแต่พุด มีลักษณะ ๔
  - (๑) ดีแต่ยกของหมดแล้วมาปราศรัย
  - (๒) ดีแต่อ้างของยังไม่มีมาปราศรัย
  - (๓) สงเคราะห์ด้วยสิ่งที่หาประโยชน์มิได้
  - (๔) เมื่อเพื่อนมีกิจ อ้างแต่เหตุขัดข้อง
- ๓) คนหัวประจบ มีลักษณะ ๔
  - (๑) จะทำชั่วก็เออออ
  - (๒) จะทำดีก็เออออ
  - (๓) ต่อหน้าสรรเสริญ
  - (๔) ลับหลังนินทา

- C. Refraining from the six kinds of *apāyamukha* (channels to the ruin of property and life), namely:
1. One is not addicted to drink or drugs.
  2. One does not revel, oblivious to time.
  3. One is not bent only on entertainment.
  4. One does not indulge in gambling.
  5. One does not consort with evil friends.
  6. One does not constantly laze around.

Law 2: Preparing resources for life on two fronts.

A. Choosing the people with whom one is to associate. One should associate with people who will guide one's life along a path that is prosperous and constructive, by avoiding false friends and associating only with true friends as follows:

I. Recognizing the four kinds of false friends or enemies in the guise of friends (mittapaṭirūpaka):

- 1) **The out-and-out robber**, who only takes from his friend, has four features
  - (1) He thinks only of taking.
  - (2) He gives just a little only to gain a lot.
  - (3) Only when he himself is in danger does he help his friend out.
  - (4) He associates with his friend only for his own sake.
- 2) **The smooth talker** has four features:
  - (1) He talks only of what is done and gone.
  - (2) He talks only of what has not yet come.
  - (3) He offers help that is of no use.
  - (4) When his friend has some business in hand, he always makes excuses.
- 3) **The flatterer** has four features:
  - (1) He consents to [his friend's] doing wrong.
  - (2) He consents to his doing right.
  - (3) He praises him to his face.
  - (4) He disparages him behind his back.

- ๔) คนชวนฉิบหาย มีลักษณะ ๔
- (๑) คอยเป็นเพื่อนดื่มน้ำเมา
  - (๒) คอยเป็นเพื่อนเที่ยวกลางคืน
  - (๓) คอยเป็นเพื่อนเที่ยวดูการเล่น
  - (๔) คอยเป็นเพื่อนไปเล่นการพนัน
๒. รู้ถึงมิตรแท้ หรือ มิตรด้วยใจจริง (สุหรมิตร) ๔ ประเภท
- ๑) มิตรอุปการะ มีลักษณะ ๔
    - (๑) เพื่อนประมาท ช่วยรักษาเพื่อน
    - (๒) เพื่อนประมาท ช่วยรักษาทรัพย์สินของเพื่อน
    - (๓) เมื่อมีภัย เป็นที่พึ่งพำนักได้
    - (๔) มีกิจจำเป็น ช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก
  - ๒) มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ มีลักษณะ ๔
    - (๑) บอกความลับแก่เพื่อน
    - (๒) รักษาความลับของเพื่อน
    - (๓) มีภัยอันตราย ไม่ละทิ้ง
    - (๔) แม้ชีวิตก็สละให้ได้
  - ๓) มิตรแนะนำประโยชน์ มีลักษณะ ๔
    - (๑) จะทำชั่วเสียหาย คอยห้ามปรามไว้
    - (๒) แนะนำสนับสนุนให้ตั้งอยู่ในความดี
    - (๓) ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ไม่เคยได้รู้ได้ฟัง
    - (๔) บอกทางสุขทางสวรรค์ให้
  - ๔) มิตรมีใจรัก มีลักษณะ ๔
    - (๑) เพื่อนมีทุกข์ พลอยไม่สบายใจ (ทุกข์ ทุกข์ด้วย)
    - (๒) เพื่อนมีสุข พลอยแจ่มชื่นยินดี (สุข สุขด้วย)
    - (๓) เขาติเตียนเพื่อน ช่วยยับยั้งแก้ไข
    - (๔) เขาสรรเสริญเพื่อน ช่วยพูดเสริมสนับสนุน

4) **The leader to ruin** has four features:

- (1) He is a companion in drinking.
- (2) He is a companion in nightlife.
- (3) He is a companion in frequenting shows and fairs.
- (4) He is a companion in gambling.

2. *Knowing of the four kinds of true friends or friends at heart (suhadamitta):*

1) **The helping friend** has four features:

- (1) When his friend is off guard, he guards him.
- (2) When his friend is off guard, he guards his property.
- (3) In times of danger, he can be a refuge.
- (4) When some business needs to be done, he puts up more money than requested.

2) **The friend through thick and thin** has four features:

- (1) He confides in his friend.
- (2) He keeps his friend's secrets.
- (3) He does not desert his friend in times of danger.
- (4) He will give even his life for his friend's sake.

3) **The good counselor** has four features:

- (1) He restrains his friend from doing evil or harm.
- (2) He encourages him in goodness.
- (3) He makes known to his friend what he has not heard before.
- (4) He points out the way to happiness, to heaven.

4) **The loving friend** has four features:

- (1) When his friend is unhappy, he commiserates.
- (2) When his friend is happy, he is happy for him.
- (3) When others criticize his friend, he comes to his defense.
- (4) When others praise his friend, he joins in their praise.

ข. **จัดสรรทรัพย์ที่หามาได้** ด้วยสัมมาชีพ ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ขยันหมั่นทำงานเก็บบออมทรัพย์ ดังฝังเก็บรวมน้ำหวานและเกสร

ขั้นที่ ๒ เมื่อทรัพย์เก็บก่อก้อนตั้งจอมปลวก ฟังวางแผนใช้จ่าย คือ

- ๑ ส่วน เลี้ยงตัว เลี้ยงครอบครัว ดูแลคนเกี่ยวข้อง ทำความดี
- ๒ ส่วน ใช้ทำหน้าที่การงานประกอบกิจการอาชีพ
- ๑ ส่วน เก็บไว้เป็นหลักประกันชีวิตและกิจการคราวจำเป็น

กฎ ๓: รักษาความสัมพันธ์ ๖ ทิศ

ก. **ทำทุกกิตให้เกษมสัค** ปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคคลที่สัมพันธ์กับตนให้ถูกต้องตามฐานะทั้ง ๖ คือ

ทิศที่ ๑ ในฐานะที่เป็นบุตรธิดา ฟังเคารพบิดามารดา ผู้เปรียบเสมือนทิศเบื้องหน้า ดังนี้

๑. ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ
๒. ช่วยทำกิจธุระการงานของท่าน
๓. ดำรงวงศ์สกุล
๔. ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท
๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

บิดามารดาอนุเคราะห์บุตรธิดา ตามหลักปฏิบัติดังนี้

๑. ห้ามปรามป้องกันจากความชั่ว
๒. ดูแลฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา
๔. เป็นธุระเมื่อถึงคราวจะมีคู่ครองที่สมควร
๕. มอบทรัพย์สมบัติให้เมื่อถึงโอกาส

B. Allocating the wealth one has acquired through right livelihood as follows:

Stage 1: One should be diligent in earning and saving just as bees collect nectar and pollen.

Stage 2: When one's wealth accrues like a termites' mound, expenditure should be planned thus:

- **One portion** to be used for supporting oneself, supporting one's family, taking care of one's dependents and doing good works.
- **Two portions** to be used for one's career, earning one's living.
- **One portion** to be put aside as a guarantee for one's life and business in times of need.

Law 3: Maintaining one's relations towards the six directions.

A. Rendering all the directions secure and peaceful by performing the duties towards the people related to one in due accordance with their six respective positions:

1st direction: *As a son or daughter, one should honor one's parents, who are likened to the "forward direction," as follows:*

1. Having been raised by them, one looks after them in return.
2. One helps them in their business and work.
3. One continues the family line.
4. One conducts oneself as is proper for an heir.
5. After their passing away, one makes offerings, dedicating the merit to them.

Parents help their children by:

1. Cautioning and protecting them from evil.
2. Nurturing and training them in goodness.
3. Providing them with an education.
4. Seeing to it that they obtain suitable spouses.
5. Bequeathing the inheritance to them at the proper time.

ทิศที่ ๒ ในฐานะที่เป็นศิษย์ ฟังแสดงความเคารพนับถือครูอาจารย์ ผู้เปรียบเสมือน ทิศเบื้องขวา ดังนี้

๑. ลูกต้อนรับ แสดงความเคารพ
๒. เข้าไปหา เพื่อบำรุง รับใช้ บริการ ชักถาม รับคำแนะนำ เป็นต้น
๓. ฟังด้วยดี ฟังเป็น รู้จักฟังให้เกิดปัญญา
๔. ประณินับดี ช่วยบริการ
๕. เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ เอาจริงเอาจังถือเป็นกิจสำคัญ

อาจารย์อนุเคราะห์ศิษย์ ตามหลักปฏิบัติดังนี้

๑. แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี
๒. สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
๓. สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง
๔. ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏ
๕. สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ คือ สอนฝึกศิษย์ให้วิชาเลี้ยงชีพได้จริง และรู้จักดำรงตนด้วยดี ที่จะเป็นประกันให้ดำเนินชีวิตดีงามโดยสวัสดิ์ มีความสุขความเจริญ

ทิศที่ ๓ ในฐานะที่เป็นสามี ฟังให้เกียรติบำรุงภรรยา ผู้เปรียบเสมือน ทิศเบื้องหลัง ดังนี้

๑. ยกย่องให้เกียรติสมฐานะที่เป็นภรรยา
๒. ไม่ดูหมิ่น
๓. ไม่นอกใจ
๔. มอบความเป็นใหญ่ในบ้าน
๕. หาเครื่องแต่งตัวมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส

ภรรยาอนุเคราะห์สามี ตามหลักปฏิบัติดังนี้

๑. จัดงานบ้านให้เรียบร้อย
๒. สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี
๓. ไม่นอกใจ
๔. รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้
๕. ขยัน ช่างจัดช่างทำ เองงานทุกอย่าง

2nd direction: *As a student, one should show reverence to one's teacher, who is likened to the "right direction," as follows:*

1. One rises to greet the teacher and shows respect to him.
2. One approaches the teacher to attend him, serve him, consult him, query him, receive advice from him, etc.
3. One hearkens well so as to cultivate wisdom.
4. One serves the teacher and runs errands for him.
5. One learns the subject respectfully and earnestly, giving the task of learning its due importance.

A teacher supports his students by:

1. Teaching and training them to be good.
2. Guiding them to thorough understanding.
3. Teaching the subject in full.
4. Encouraging the students and praising their merits and abilities.
5. Providing a protection for all directions; that is, teaching and training them so that they can actually use their learning to make a living and know how to conduct themselves well, having a guarantee for smoothly leading a good life and attaining happiness and prosperity.

3rd direction: *As a husband, one should honor and support one's wife, who is likened to the "rearward direction," as follows:*

1. One honors her in accordance with her status as wife.
2. One does not look down on her.
3. One does not commit adultery.
4. One gives her control of household concerns.
5. One gives her occasional gifts of ornaments and clothing.

A wife supports her husband by:

1. Keeping the household tidy.
2. Helping the relatives and friends of both sides.
3. Not committing adultery.
4. Safeguarding any wealth that has been acquired.
5. Being diligent in all her work.

ทศที่ ๔ ในฐานะที่เป็นมิตรสหาย พึงปฏิบัติต่อมิตรสหาย ผู้เปรียบเสมือน
ทศเบื้องต้น ดังนี้

๑. เพื่อแบ่งปัน
๒. พุดจามีน้ำใจ
๓. ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
๔. มีตนเสมอ ร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วย
๕. ซื่อสัตย์จริงใจ

มิตรสหายอนุเคราะห์ตอบ ตามหลักปฏิบัติดังนี้

๑. เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาป้องกัน
๒. เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของเพื่อน
๓. ในคราวมีภัย เป็นที่พึ่งได้
๔. ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก
๕. นับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของมิตร

ทศที่ ๕ ในฐานะที่เป็นนายจ้าง พึงบำรุงคนรับใช้ และคนงาน ผู้เปรียบ
เสมือน ทศเบื้องล่าง ดังนี้

๑. จัดงานให้ทำตามความเหมาะสมกับกำลัง เพศ วัย ความสามารถ
๒. ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและความเป็นอยู่
๓. จัดสวัสดิการดี มีช่วยรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้ เป็นต้น
๔. มีอะไรได้พิเศษมา ก็แบ่งปันให้
๕. ให้มีวันหยุด และพักผ่อนหย่อนใจ ตามโอกาสอันควร

คนรับใช้และคนงาน แสดงน้ำใจต่อนายงาน ดังนี้

๑. เริ่มทำงานก่อน
๒. เลิกงานทีหลัง
๓. เอาแต่ของที่นายให้
๔. ทำการงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น
๕. นำความดีของนายงานและกิจการไปเผยแพร่

4th direction: *As a friend, one should conduct oneself towards one's friends, who are likened to the "left direction," as follows:*

1. One shares with them.
2. One speaks kindly to them.
3. One helps them.
4. One is constant through their ups and downs.
5. One is faithful and sincere.

Friends reciprocate by:

1. Protecting their friend when he is off guard.
2. Protecting their friend's property when he is off guard.
3. Being a refuge in times of danger.
4. Not deserting their friend in times of hardship.
5. Respecting their friend's family and relatives.

5th direction: *As an employer, one should support one's servants and employees, who are likened to the "lower direction," as follows:*

1. One assigns them work in accordance with their strength, sex, age and abilities.
2. One pays them wages commensurate with their work and adequate for their livelihood.
3. One grants them fringe benefits by, for example, providing medical care in times of sickness.
4. One shares with them a portion of any extra gain.
5. One gives them appropriate holidays and time to rest.

A servant or employee helps his employer by:

1. Starting work before him.
2. Stopping work after him.
3. Taking only what is given by his employer.
4. Doing his job well and seeking ways to improve on it.
5. Spreading a good reputation about his employer and his business.

ทศที่ ๖ ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน พึงแสดงความเคารพนับถือต่อ พระสงฆ์ ผู้เปรียบเสมือน ทิศเบื้องบน ดังนี้

๑. จะทำสิ่งใด ก็ทำด้วยเมตตา
๒. จะพูดสิ่งใด ก็พูดด้วยเมตตา
๓. จะคิดสิ่งใด ก็คิดด้วยเมตตา
๔. ต้อนรับด้วยความเต็มใจ
๕. อุปถัมภ์ด้วยปัจจัย ๔

พระสงฆ์อนุเคราะห์คฤหัสถ์ ตามหลักปฏิบัติดังนี้

๑. ห้ามปรามสอนให้เว้นจากความชั่ว
๒. แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี
๔. ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ไม่เคยฟัง
๕. ชี้แจงอธิบายทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
๖. บอทางสวรรค์ สอนวิธีดำเนินชีวิตให้มีความสุขความเจริญ

ข. เกื้อกูลกันประสาบสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ร่วมสร้างสรรค์สังคม ให้สงบสุขมั่นคงสามัคคีมีเอกภาพ ด้วย สังคหัตถ์ ๔ คือ

๑. ทาน เผื่อแผ่แบ่งปัน (ช่วยด้วยเงินด้วยของ)
๒. ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน (ช่วยด้วยถ้อยคำ)
๓. อัตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา (ช่วยด้วยกำลังแรงงาน)
๔. สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน (ช่วยด้วยร่วมสร้างสรรค์และแก้ปัญหา เสมอกันโดยธรรม และร่วมสุขร่วมทุกข์กัน)

6th direction: *As a Buddhist, one should show reverence to the monks, who are likened to the "upper direction," as follows:*

1. One acts towards them with goodwill.
2. One speaks to them with goodwill.
3. One thinks of them with goodwill.
4. One receives them willingly.
5. One supports them with the four requisites [almsfood, robes, shelter and medicine].

Monks help lay people by:

1. Enjoining them from evil actions.
2. Enjoining them in goodness.
3. Assisting them with kind intentions.
4. Making known to them things not heard before.
5. Explaining and clarifying things they have already heard.
6. Pointing out the way to heaven, teaching them the way to happiness and prosperity.

B. Helping one another for social harmony, i.e. helping one another and contributing to creating social peace, stability and unity according to the four principles for helpful integration (*saṅgahavatthu*), namely:

1. *dāna*: giving, sharing (helping through money and material goods).
2. *piyavācā*: amicable speech (helping through words).
3. *atthacariyā*: helpful action (helping through physical or mental effort).
4. *samānattatā*: participation (helping through participation in constructive action and problem solving; being equal by virtue of the Dhamma and sharing both weal and woe).

หมวดสอง

นำชีวิตให้ถึงจุดหมาย

ก. จุดหมาย ๓ ชั้น ดำเนินชีวิตให้บรรลุจุดหมาย (อัตถะ) ๓ ชั้น คือ

ขั้นที่ ๑: ทิฏฐธัมมิกัตถะ จุดหมายชั้นตาเห็น หรือ ประโยชน์ปัจจุบัน

- ก) มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง ไร้โรค อายุยืน
  - ข) มีเงินมีงาน มีอาชีพสุจริต พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ
  - ค) มีสถานภาพดี เป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม
  - ง) มีครอบครัวผาสุก ทำวงศ์ตระกูลให้เป็นที่น่าพอใจ
- ทั้ง ๔ นี้ พึงให้เกิดมีโดยธรรม และใช้ให้เป็นประโยชน์ ทั้งแก่ตนและผู้อื่น

ขั้นที่ ๒: สัมปรายิกัตถะ จุดหมายชั้นเลยตาเห็น หรือ ประโยชน์เบื้องหน้า

- ก) มีความอบอุ่นสบายซึ่งสุขใจ ไม่อ้างว้างเลื่อนลอย มีหลักยึดเหนี่ยวใจ ให้เข้มแข็ง ด้วยศรัทธา
- ข) มีความภูมิใจ ในชีวิตสะอาด ที่ได้ประพฤติแต่การอันดีงามด้วยความสุจริต
- ค) มีความอึดใจ ในชีวิตมีคุณค่า ที่ได้ทำประโยชน์ตลอดมาด้วยน้ำใจเสียสละ
- ง) มีความแก้แค้นกล้ามั่นใจ ที่จะแก้ไขปัญหา นำชีวิตและภารกิจไปได้ด้วยปัญญา
- จ) มีความโล่งจิตมั่นใจ มีทุนประกันภาพใหม่ ด้วยได้ทำไว้แต่กรรมที่ดี

SECTION TWO

Steering Life to Its Objectives

A. Three levels of objectives. *One should conduct one's life so as to attain the three levels of objectives (attha) as follows:*

Level 1: *ditṭhadhammikattha*, i.e. the temporal objective or present benefit

- A) Enjoying good health, physical fitness, freedom from maladies, and longevity.
- B) Having work and income, having honest livelihood, and being economically self-reliant.
- C) Having good status, and gaining the respect of society.
- D) Having a happy family, establishing a good reputation of one's family.

All the four objectives above should be righteously achieved and utilized for the sake of oneself and others.

Level 2: *samparāyikattha*, i.e. the spiritual objective or further benefit.

- A) Being endowed with warmth, deep appreciation and happiness; being not lonesome or unfirm; having an ideal to adhere to so as to be strong with *faith*.
- B) Being proud of a clean life, of having done only wholesome deeds with *virtue*.
- C) Being gratified in a worthwhile life, in having always done what is beneficial with *sacrifice*.
- D) Being courageous and confident to resolve problems as well as conduct one's life and duties with *wisdom*.
- E) Being secure and confident in having a guarantee for the future life in consequence of having done only *good deeds*.

ขั้นที่ ๓: *ปรมัตตะ* จุดหมายสูงสุด หรือ ประโยชน์อย่างยิ่ง

- ก) ถึงถูกโลกธรรมกระทบ ถึงจะพบความผันผวนปรวนแปร ก็ไม่หวั่นไหว มีใจเกษมศานต์มั่นคง
- ข) ไม่ถูกความยึดติดถือมั่นบีบคั้นจิต ให้ผิดหวังโศกเศร้า มีจิตโล่งโปร่งเบาเป็นอิสระ
- ค) สดชื่น เบิกบานใจ ไม่ขุ่นมัวเศร้าหมอง ผ่องใส ไร้ทุกข์ มีความสุขที่แท้
- ง) รู้เท่าทันและทำการตรงตามเหตุปัจจัย ชีวิตหมดจดสดใส เป็นอยู่ด้วยปัญญา

ถ้าบรรลุจุดหมายชีวิตถึงขั้นที่ ๒ ขึ้นไป เรียกว่าเป็น “บัณฑิต”

ข. *จุดหมาย ๑ ด้าน* จุดหมาย ๓ ขั้นนี้ พึงปฏิบัติให้สำเร็จครบ ๓ ด้าน คือ

ด้านที่ ๑: *อัตตัตตะ* จุดหมายเพื่อตน หรือ ประโยชน์ตน คือประโยชน์ ๓ ขั้นข้างต้น ซึ่งพึงทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง หรือพัฒนาชีวิตของตนขึ้นไปให้ได้ให้ถึง

ด้านที่ ๒: *ปรัตตะ* จุดหมายเพื่อผู้อื่น หรือ ประโยชน์ผู้อื่น คือ ประโยชน์ ๓ ขั้นข้างต้น ซึ่งพึงช่วยเหลือผู้อื่นให้ได้ให้ถึงด้วยการชักนำสนับสนุนให้เขาพัฒนาชีวิตของตนขึ้นไปตามลำดับ

ด้านที่ ๓: *อุภยัตตะ* จุดหมายร่วมกัน หรือ ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือ ประโยชน์สุขและความดีงามร่วมกันของชุมชนหรือสังคม รวมทั้งสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ ซึ่งพึงช่วยกันสร้างสรรค์ บำรุงรักษา เพื่อเกื้อหนุนให้ทั้งตนและผู้อื่นก้าวไปสู่จุดหมาย ๓ ขั้นข้างต้น

Level 3: *paramattha*, i.e. the highest objective or greatest benefit:

- A) Having a secure, peaceful and stable mind, unshaken even when affected by the ways of the world or confronted with vicissitudes or changes.
- B) Not being so distressed by clinging or attachment as to feel disappointed or sorrowful; having a mind that is relieved, clear, buoyant and free.
- C) Being refreshed, cheerful, not sullen or depressed; being radiant and free from suffering; enjoying genuine bliss.
- D) Being well aware of causes and conditions and acting accordingly; leading a life that is impeccable and bright; conducting oneself with wisdom.

One who is able to attain from the second level of benefit upwards is known as a wise man (paṇḍita).

B. Three fronts of objectives. These three levels of objectives should be realized on all three fronts:

1st front: *attattha*, i.e. the objective for oneself or one's own benefit; the three levels of benefits explained above, which one should realize for oneself or develop one's life to attain.

2nd front: *parattha*, i.e. the objective for others or other people's benefit; i.e. the three levels of benefits explained above, which one should help other people successively achieve by guiding and encouraging them to develop their lives.

3rd front: *ubhayattha*, i.e. the mutual objective or benefit to both parties; the collective benefit, happiness and virtue of the community or society, including environmental conditions and factors, which we should help create and conserve in order to help both ourselves and others advance to the three levels of objectives mentioned above.

ชาวพุทธชั้นนำ

ชาวพุทธที่เรียกว่า อุบาสก และอุบาสิกา นับว่าเป็นชาวพุทธชั้นนำ จะต้องมีความเข้มแข็งที่จะตั้งมั่นอยู่ในหลัก ให้เป็นตัวอย่างแก่ชาวพุทธทั่วไป นอกจากรักษา วินัยชาวพุทธ แล้ว ต้องมี อุบาสกธรรม ๕ ดังนี้

๑. **มีศรัทธา** เชื่อประกอบด้วยปัญญา ไม่มั่งงาย มั่นในพระรัตนตรัย ไม่หวั่นไหว ไม่แกว่งไกว ถือธรรมเป็นใหญ่และสูงสุด

๒. **มีศีล** นอกจากตั้งอยู่ในศีล ๕ และสัมมาชีพแล้ว ควรถือศีลอุโบสถตามกาล เพื่อพัฒนาตนให้ชีวิตและความสุขพึงพาวัตถุน้อยลง ลดการเบียดเบียน และเกื้อกูลแก่ผู้อื่นได้มากขึ้น

๓. **ไม่ถือมงคลตื่นข่าว** เชื่อกรรม มุ่งหวังผลจากการกระทำด้วยเรี่ยวแรงความเพียรพยายามตามเหตุผล ไม่ตื่นข่าวเล่าลือโชคลางเรื่องขลังมงคล ไม่หวังผลจากการขออำนาจลบนินดาล

๔. **ไม่แสวงหาพาหิรทักษิณเอย** ไม่ไขว่คว้าเขตบุญขุนคลังผู้วิเศษศักดิ์สิทธิ์ นอกหลักพระพุทธศาสนา

๕. **ชวนชวายเป็นการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา** ใส่ใจริเริ่มและสนับสนุนกิจกรรมการกุศล ตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

หมายเหตุ

- วินัยชาวพุทธ นี้ ปรับให้ง่ายขึ้น ณ ๑๐ ส.ค. ๒๕๔๓ จาก "ภาค ๑: มาตรฐานชีวิตของชาวพุทธ" ในหนังสือ *ธรรมานุญชีวิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๐* เมื่อเสร็จแล้ว ได้ขอให้ดร.สมคิด ฉานวงศ์ ประเมินค่าแปลภาษาอังกฤษฉบับเดิม ให้ตรงตามฉบับปรับปรุงนี้
- วินัยของคฤหัสถ์ คือ คีหิวินัย ได้แก่พระพุทธานุญาตในสังคายนาลงสู่พระไตรปิฎก เล่ม ๑๑ (ที่.ป.๑๑/๑๗๒-๒๐๖/๑๙๔-๒๐๗)
- "อุบาสกธรรม ๕" มาในพระไตรปิฎก เล่ม ๒๒ (อง.ปญจก. ๒๒/๑๗๕/๒๓๐)

BUDDHISTS OF THE LEADING TYPE

Those Buddhists who are referred to as upāsaka and upāsikā [Buddhist lay followers] are considered Buddhists of the leading type. They must be steadfast and firmly established in the [Buddhist] principles to serve as examples for Buddhists in general. Apart from observing the Buddhist's discipline, they must possess the five qualities of Buddhist lay followers (upāsakadhamma) as follows:

1. They have faith, their belief being endowed with wisdom; they are not given to blind faith; they have confidence in the Triple Gem [the Buddha, the Dhamma and the Sangha], neither being shaken nor faltering; they adhere to the Dhamma as the principal and supreme cause.

2. They have morality; apart from maintaining themselves in the Five Precepts and righteous livelihood, they should undertake the Eight Observances on due occasions to develop themselves so that their lives and happiness depend less on material needs, thus reducing harm and increasing beneficence towards others.

3. They do not get carried away by superstition; they believe in deeds, aspiring to results from their own deeds through their own effort in a rational way; they are not excited by wildly rumored superstition, talismans or lucky charms; they do not aspire to results from praying for miracles.

4. They do not seek the gift-worthy outside of this teaching; they do not grasp at fields of merit, miracle workers or holy personalities that are outside the Buddhist principles.

5. They apply themselves to supporting and helping with the Buddhist cause; they attend to, initiate and support charity work in accordance with the teaching of the Perfectly Enlightened One.

Notes

- *The Buddhist's Discipline*, a simplified version of "Part I: The Buddhist's Life Standards" in *A Constitution for Living* (revised in 1997), was completed on August 10, 2000. Then Dr. Somseen Chanawangsa revised the original English version to bring it in line with the present revised edition.
- The lay people's discipline, *gihivanaya*, is the Buddha's teaching in the *Siṅgālakasutta* [D.III.180–193].
- The five *upāsakadhamma* is from [A.III.206].

รายนามผู้ร่วมพิมพ์

กลุ่มการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

- คุณทวีสิทธิ์ พัฒนยัณดี 25,000 • คุณสาโรจน์ ลีลาธรร 5,400 • คุณสมสวัสดิ์ รัตคัตตูร 5,000 • คุณนภสฤก หลงสมบูรณ์ 4,000 • คุณสุวิทย์ สมานโสตถิวงค์ 3,000 • คุณนิวัฒน์ ศิริวรรณ 3,000 • คุณธรรมบุญ ฉันทนาสกุล 2,000 • คุณสมพงษ์ บุตรสวรรค์ 1,000 • คุณอำพล หลีหิเจริญกุล 500 • คุณโชคชัย เกาชุมพล 500 • คุณนามพร ศรีซวง 500 • คุณธรรมวัฒน์ ภูมิภรณ์ 100

กลุ่มซันรี้ท้า

- กลุ่มซันรี้ท้า 15,000 • คุณวิวัฒน์-คุณสมศรี-คุณณัฐพล ตวีรัตน์กุลจรัส 5,000 • รศ.ฉันทลักษณ์ ณ ป้อมเพชร์ 4,000 • คุณนฤกดา ไตรสารศรี 2,500 • คุณวีระ สุคันธรัตน์ 2,500 • คุณปราโมทย์ นาคทัศนพล 2,000 • คุณภรรณีภา จรรย์แสง 1,600 • น.พ.วิบูลย์ศักดิ์ ภูมิชนโชติ 1,500 • คุณสมปอง ตีสวัสดิ์ 650 • คุณนุศรี สุวรรณบุญ 500 • คุณจิตรา ม่องสุวรรณ 500 • คุณมานิตา พวงมณี 500 • คุณเจริยา เจียมวิจิตร 500 • คุณธัญญา ชลิตวงค์พัฒนา 400 • คุณปรารถน์ กิจมโนทัย 300 • คุณวิชุดา จันทร์กระจำง 300 • คุณกมลทิพย์ สุทธิพินิจธรรม 250 • คุณสมใจ เศรษฐกุล 200 • คุณบุษย์-คุณบุญศรี คำประเสริฐ 200 • คุณวันชัย พฤกษ์โสภณ 200 • คุณเพชร ศิริวัฒน์โก 100 • คุณวีไลลักษณ์ หวังธนาโชติ 100 • คุณเจริญ วิเศษภูมิกุล 100 • คุณทิพรรัตน์ อุณากุล 100

กลุ่มคุณเนติ แก้วเคน

- **รายละเอียด 2,000:** คุณสมเกียรติ-คุณพวงนาค-ด.ญ.ฉันท์ชนก-ด.ช.ธิปภ เจริญบุญไญ้อยิ่ง • **รายละเอียด 1,000:** คุณอรุณา-คุณนงไข-คุณชานดา-คุณกนกวรรณ เศรษฐบุตร, คุณอุษา ปุณทวนิช, คุณพวงและคุณกัญญา ช้างมั่ง • **รายละเอียด 600:** คุณเสถียร-คุณพูนพิศ-คุณนริศพล-คุณแรมภู อิศรางกูร ณ อยุธยา-อ.กฤษณรงค์-คุณฉลองชัย-คุณต้นสนีย์ ชูแนว, คุณฉัตรนิษฐ์-คุณพวงคุณและคุณณัฐชัย งามภูมิบาล, คุณวราภูมิ-คุณวัลย์ฉวี-คุณเปรมิกา-คุณวราพรพรรณ-คุณพิรชารณ์-คุณพงษ์พร พิมานมาศ • **รายละเอียด 500:** คุณอนันต์-ประไพพรรณ ปริญญาญ์ ปัญจวงศ์, คุณศักดิ์นา วัชรอุตมการณ์, คุณสุกฤษฎี ชาญสกุล, คุณกิม แซ่หรือ, คุณสุรพงศ์-คุณปราณี-คุณเปรมิณี-คุณเปรมิน-ทร-คุณปฏิภาณ เปรมปรีดี, คุณศักดิ์กร-คุณศิริพร ชลิตพิบูลย์, คุณประเทือง โพธิ์ชะออน, คุณภาวินี ตีรนนท์มงคล, คุณวรรณกฤต ศรีสังข์, คุณสมพร-คุณนิตยา-ด.ช.พีรพัฒน์-ด.ช.ณัฐมน-ด.ช.ทรัพย์อนันต์ เกตหอม, คุณกริยงค์ศักดิ์ กิ่งอรุณชัย, คุณเรตรี-คุณประภาส พรหมคชสุด, คุณสุธรรม มนตรีภานนท์, พ.ต.ท.วิรัชยุทธ์ (ขจรศักดิ์) สาลิตัน, คุณพิเชษฐ งามภูมิบาล, คุณศศพร-คุณแม่สำราญ ช่วยคำชู, คุณไพบูลย์-คุณบุบผา วงศ์เลิศวิทย์, คุณวาสนา เจริญกิตติพร, คุณภัทรเดช วัชรชาติ, ครอบครัวยุทธระกูล, คุณยามนัส คงชมแห่ง, คุณเนติ-คุณอัญชลี-คุณเปรมิกา-คุณปริญญา แก้วเคน, คุณปรีชญา เดวี้อยู่, คุณเนลล์-คุณวรรณภา โพธิ์เมือง, คุณพ่อนัน รุ่งราตี, คุณศรณี อัยยาคมวิทยา • **รายละเอียด 400:** คุณวงเดือน-คุณนิตยา-คุณธนวัฒน์-คุณอนุวัตร อัยยาคมวิทยา, คุณสุพรชัย-คุณบุษย์-คุณฉัตรพันธ์และคุณปราณี ไพบูลย์กุลกร • **รายละเอียด 305:** คุณสาวภาคย์-ด.ญ.วิภาณต์ เกตุแก้ว • **รายละเอียด 300:** คุณลินีวรรณ จักรศิริณ์, คุณมนตรี-คุณมาลัย เวชพันธุ์, คุณพรเพ็ญ วงศ์สงวน, คุณพรรณภา บุญเพ็ชรแก้ว, ครอบครัวมหาสกุล, คุณดารัณมี จันทร์กระจำง, คุณย่าอ่อน แก้วเคน, คุณบุญช่วย พงษ์สุวรรณ, คุณชูเกียรติ-คุณสุนันทา-คุณชนิดา ตันติฉานวรรจ,

คุณอนงค์นาง-คุณนวลฤดี-คุณสมเกียรติ-คุณลำยอง-คุณเชนทร์-คุณคะเนียง อินทร์อ่อง, คุณนิรันดร์-ค.ช.สุกฤต และค.ญ.บุญยานุช ช่างมั่ง, คุณนพพร-คุณเสรี-คุณเรืองศิริ-คุณประพันธ์ จันทร์งาม • **รายละเอียด 250:** คุณธีรพงษ์ ขจรภูมิตระกูล, คุณศรีบุญญา ศรีสินธวาร์ักษ์, คุณมาราทิพย์ เถลิสมสุข, คุณปิยะรัตน์ บุญยะรัตเวช, คุณเกษมพูนุท คารวมิตร, คุณศรารุท ศิริกุล • **รายละเอียด 200:** คุณพัชพล-คุณวรรณศรี ทวีแก้ว, คุณณพคุณ ดวงประทีป, คุณพัชรี สมภาค, คุณภัทรา วิษย์บุญโญ, ครอบครัวยุติมัทธทรัพย์, คุณวงเรข วงศ์สงวน, คุณศศิรินทร์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ, คุณเกษม อัชฌาศัย, คุณนพพล พิงอวยผล, คุณบรรเจิด อินทร์กลาง, คุณกานดา ดอกไม้, คุณเชรินทร์ บัณฑิตกุล, ค.ช.อรรถกร-ค.ญ.วันสุข สุขกลาง, ค.ต.วิกรม-คุณแสวงนีย์ สวรรยาธิปิติ, คุณณัฐกานา สวรรยาธิปิติ, คุณฉัตรตฤดี เฟื่องน้ำ, คุณนิวัตร สิ่งมะยมคลกิจ, คุณลำตวน ต่ายใหญ่เที่ยง-คุณชัชพล แก้วกระจ่าง, คุณรวิน คล้ายวงศ์, คุณอัมพร-คุณบงอร ชินชมสกุลชัย, คุณยุวดี เร้าเสถียร, คุณสุคันธนาฏ มุสิกะนุเคราะห์, คุณเชนิน เตนไพศาล, คุณดวงศร แก้วกระจ่าง-คุณสุเมธ มนต์ประเสริฐศรี, คุณนันทวรรณ คาวจรวง, คุณเอกมล-คุณภาวรรณการ์-ค.ญ.มณสิการ สมตั้ง, คุณศรินทร์และคุณณัฐภูมิ สิทธิโรหิจจ์, คุณณดวงและคุณวัชรินทร์ ศรีพลหงส์, คุณนนท์และคุณคนณาต แก้วโสภาส, คุณสมเดชและครอบครัวยุติชัย • **รายละเอียด 165:** คุณสวาทิรีย ยั่งยืนงค์ • **รายละเอียด 150:** ครอบครัวยุติสุนท, ครอบครัวยุติสุนท, คุณธนสิทธิ์ เสระทอง • **รายละเอียด 140:** คุณรัฐกร ไกรนำ และครอบครัว • **รายละเอียด 130:** คุณพัชญา เกิดมณฑล, คุณวัชรภัทร สาสิทานนท์ • **รายละเอียด 125:** คุณณัฐภูมิ ระหงษ์ • **รายละเอียด 120:** คุณชันทา คล้ายสุวรรณ • **รายละเอียด 100:** คุณชจรศักดิ์ สมมูลนาถ, คุณสมโภชน์ ไตรภษา, คุณสันติ แพ่งกา, คุณธีรพงษ์ อุดมวัฒนกุล, คุณมานพ คำหอม, คุณชาติชัย อาทรวงกิจ, คุณรัสรินทร์ บัวพรหมพัฒน์, ค.ญ.พริมา พันธุ์ไพบุลย์, คุณกิตติศักดิ์ มีชัน, คุณภาณุรัตน์-คุณสุทธิชัย พรหมเศษสุด, คุณดารณี น้อมนำลาภา, คุณอาทิตย์ เกรือรัมย์, คุณปรมาภรณ์ อิศรเสนา ณ อยุธยา, คุณสมยศ คล้ายวงศ์, คุณกวีพัฒน์ พูลสมบัติ, ค.ญ.คณภพ-ค.ช.ชนดล พูลสมบัติ, คุณเสกสิทธิ์ สวรรยาธิปิติ, คุณสมพงษ์ สุนทรารักษ์, คุณฉัตรชัย อินทร์กลาง, คุณไส, คุณเชรินทร์ คล้ายวงศ์, คุณศิริพร จวงวัฒนะประสิทธิ์, คุณปรารถนา ตูลสุข, คุณนาคล สาครวิทย์-คุณณัฏฐา ฉายเหมือนวงศ์, คุณวีระพล ศรีพงษ์ชัย, คุณเรืองเดช วิงวอน, คุณชยุตพล พูลสวัสดิ์, คุณเพชรวัฒน์ พงศ์อรพินท์, คุณธนาคาร นิราพาธ, คุณจตุรศักดิ์ บุตรนำ, คุณสุภี ทรัพย์แสนดี, คุณจรรยาพร สุรงค์เดชะ, คุณอารียา ลินะกานิชูร์, คุณสุมนา พรายพรรณ, คุณนันทวัตติ์ คุ้มทรัพย์, คุณณภัฏ นันทประดาดาร, คุณณลอย-คุณนันทิยา จันจิรบูรณ์, ค.ช.เปี่ยมวิรัช แก้วเคน, คุณลมูล พังลำภู, คุณธรรมชนก-คุณภาพธรรม เพียรเหมือน, คุณดวงยิหวา ภูษธร ณ อยุธยา, คุณเจริญญา ชัยเกษมศรีสิน, คุณจิรัฐยา สุขะพัฒน์, คุณกุลธิดา ลิ้มธนาสาร, คุณปิยะรัตน์ เทศดนตรี, คุณเอกกร วีระพานนท์, คุณณัฐภาพร อคสุวรรณ, คุณชโลบล เรียงสุวรรณ, คุณวันภูจิตร แสงอรุณ, ค.ญ.ณัฏฐา โพธิ์พานิช, คุณจรรยาจรัส ข้าให้, ครอบครัวยุติศาสน์, คุณพรอุมา ผลส่ง-คุณกิตติพงษ์ ยิวาริน, คุณอุไรวรรณ พิษิตกุล, คุณสุภัทรา พลอยแดง, คุณสุวัชร-คุณยศยา พิธีร์กุล, คุณสุรัตน์ ศรีโกเศรษฐ, คุณจินดา-คุณสุจิตต์ ฐานิสสร, คุณวัชรินทร์ พุ่มแย้ม, คุณนันทนา ไหมลิเชียว, คุณสุชาติ-คุณดวงตา แก้วเคน, คุณมนัส-คุณสมประสงค์-ค.ญ.กชพร-ค.ช.ชลันธร เมษณาย, คุณชนธัญ สุริวงศ์, คุณสมโภช ชุมิตร, คุณพรเทพ บุตราดีชัย, คุณแม่สำราญ รุ่งราชิ, คุณทองมา แข่งชัน, คุณวิเชียร ไทยเขียว, คุณแม่สุบิน บุตรจันทร์, คุณกิตติคุณ-คุณสุติมา-ค.ญ.เนตรรา กุ้ประเสริฐ, คุณขวัญชัย สัตววรรณมาศ, คุณยุพิน ศรีวัฒน์ไชย • **รายละเอียด 80:** คุณพลากร สมสุวรรณ • **รายละเอียด 60:** คุณเขมวันต์ จิระวัฒน์กิจ • **รายละเอียด 50:** คุณวรลักษณ์ ศรีทอง, คุณนวนารวรรณ แก้วกำเนิด, คุณราชน-คุณดารารัตน์-ค.ญ.สุติมา เชื้อสมุทร, คุณจุฑามาศ บุญเปี่ยม-คุณกิตติ อัครเรศวิมาน, คุณชีวิดา จัตุชัย, คุณพิเชษฐ สันติพิทักษ์, คุณอารยะ ปานสุข, คุณอเมต, คุณอัมเมอ • **รายละเอียด 45:** คุณวิโรจน์ เลิศจิตต์ธรรม, คุณญาตา เมตตาประเสริฐ • **รายละเอียด 40:** คุณเจติพรพรรณ ประดิษฐ์พงศ์, คุณณัชชา วัฒนดิษฐ์กุล • **รายละเอียด 20:** คุณสมอ-คุณวาสนา-ค.ญ.คุณพร-ค.ญ.ชนกานต์ ประสงค์ดี, ครอบครัวยุติเจริญสุขดี, คุณอนงค์ อินธะนิม, คุณเมลิ เอกมอญ, คุณณณิกานต์ พลสุวดี, คุณบัณฑิตา พลพงษ์, คุณสลักจิต แวสวัสดิ์

กลุ่มกานดา-บุปผา

• ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม 10,000 • **รายละเอียด 5,000:** น.พ.สุนทร-คุณอุไรวรรณ ศรีปรัชญาอนันต์, คุณสันต์-คุณประจวบ อารยางกูร, คุณพัชชรี กิตินุกูลศิลป์, คุณสุรศักดิ์ วานิชชีวะ, คุณเล็ก-คุณผุวดี บุญญาวานิชย์, คุณวิฑูรย์ ตั้งศักดิ์สถิต, คุณประติษฐ-คุณวิภาดา เลี้ยวศิริกุล, คุณสิริลักษณ์ นิโรชวิศิษฏ์, คุณदनัย-คุณวนิดา นันธวิภากร, คุณสุวัฒน์-คุณต้นสนีย์-คุณสุนิดา ประจางกร, พ.ญ.สุภาพ-พ.ญ.ศรีประบวร ประศาสน์วินิจฉัย, คุณพนิตา อังจันทร์เพ็ญ-คุณสุสมณา แย้มบุญชู-คุณรัชตา ชาร์ฉัตร-คุณเปรมวดี ปองศิริ-คุณสิรินาถ อาชวนิจกุล, คุณธนภฤช-คุณกิติมา ฉัตรเสขวิช, คุณกานต์สินี จันทร์วิภาติลก, คุณไพบุลย์ ศิริจักรวาล, คุณอาภรณ์ สุวรรณแทน • **รายละเอียด 4,500:** คุณณัฐศักดิ์ ต้นตยานุพนธ์, คุณวินัย-คุณนุชารณ เลิศศิริรัตตา • **รายละเอียด 4,000:** คุณชุตินันท์ เต็มคงคา, คุณวิเชียร แซ่ฉั่ว • **รายละเอียด 3,000:** คุณมาลี สุจริตจันทร์ (ศิรินิมิตผล), พ.ญ.ปณิตา โสตสถิต, คุณมาลี จาตุรงค์วิญญู, คุณเสกกล-คุณอรรตพล-คุณเสริมเกียรติ ไชยรักษ์, คุณเจรัส มงคลจันทร์ • **รายละเอียด 2,500:** คุณหม่อมพุทธธรรมศิริราช, อาจารย์อรุณี วิชาพรทิพย์, น.พ.โรจน์รุ่ง สุวรรณสุทธิ, คุณกานดา อารยางกูร-คุณธวัช-คุณบุปผา คณิตกุล (มอบให้นิพนธ์นิชชาติภูมิ ป. อ. ปยุตโต), มูลนิธิบรรจลสนิท-สหปฏิบัติฯ-ค่ายพุทธบุตรอารยชาติวิฑูรย์, คุณแม่ห้วย-คุณสุศักดิ์ ทองสุข และคุณเมญจพร อิงจะกุล, รศ.ดร.ประไพศรี ศิริจักรวาล-รศ.ดร.ประภาศรี ภูเสถียร, มูลนิธิพุทธชาติวิฑูรย์, อ.ประชุม-อ.สรวง ปิ่นน้อย, คุณโสภณ-คุณรัชต์ อัคระกุล, มัคคุเทศก์ บริษัท GCT • **รายละเอียด 2,000:** คุณประมวล พันธุ์รัตน์, คุณนุกูล อารยางกูร, คุณฉนธ์ พึ่งท่า, คุณเวีดา ศิลต์กุล, คุณผดุงจิตตา ชรามภ, คุณนันทิ ศรีบัณฑิต, คุณมาลีดี รุ่งศรีทอง, คุณหญิงกระจ่างศรี รักษาณิษฐ-คุณหม่อมจรรยา ผลนิเวศ, คุณลัดดา กนกพันธธรรกูร, คุณวิรัช-คุณพนัญจรา รุ่งเรืองอนันต์, ต.ญ.วิปัสสนาธรรม-ต.ช.อนันท์ รุ่งเรืองอนันต์, คุณเชษฐ-คุณลัดดา รักษาณิษฐ, คุณอดิศักดิ์-คุณสุพรรณิ เหมือนอยู่, คุณชันทนิต-คุณวิรัตน์-ต.ช.ธนพล-ต.ช.เสริญพงษ์ สุขสาคร, คุณชัชชัย-คุณเมษา เกษมศานต์, คุณสมจินต์ ศักดิ์วิฑูรย์, คุณนันทนา ไชยิตประภา, พระอภิวิฑูโหม (ภูมิกิจ แสงรุ่งเรือง), ท.พ.หญิงชิลภาภรณ์ เหล่าสุนทร, คุณวีระวุฒิ มหามนตรี, คุณบุญฤทธิ์ มหามนตรี, คุณมาลาสุ-รัชนี อารยางกูร • **รายละเอียด 1,500:** ศ.น.พ.จอมจักร-คุณพจน์พรพรณ จันทร์สกุล, คุณจินทนา ไตรวงกุล, อ.ศรีเรือน แก้วกังวาล • **รายละเอียด 1,100:** คุณศิริ-คุณศิริพรและต.ช.ธีรภัทร ศรีมนโรถ • **รายละเอียด 1,060:** พ.ต.อ. ชวัช-คุณฐิติมา เสนสุกรี • **รายละเอียด 1,000:** คุณชัชวีร์ เม่าบุญ, คุณชัยศักดิ์ กิตินุกูลศิลป์, คุณธนิดา ฉัตรโกเมศ, คุณไพลาภ เสงประสาพร, คุณนีกุล จิตต์ไทย, คุณสุริยา ฤกษ์ปรีชาชาญ, คุณไพศาล รักกิจเกษตร์, รศ.ดร.สมชันทน์ สมประเสริฐ, คุณปาริฉัตร-คุณเปิวดา วัฒนอมศักดิ์, น.พ.ศุภฤกษ์-คุณนิมา ออประเสริฐ, คุณบัญญัติ-คุณมยุรฉัตร วุฑฒิปรีชา, คุณบรรพต-คุณดวงกมล วุฑฒิปรีชา, คุณวันชัย-คุณจินดา ไชยพิชญทอง, คุณแบบญู ไชยวิสุทธิกุล, คุณวรชัย ชรามภ, คุณประชิน, พ.ญ.ชฎา อารยางกูร, อ.ณรงค์ จิระอุดมรัตน์, คุณนิตยา คุณาโท, คุณวิสูตร ศรีสมวงศ์, อ.ภฤชณา เพ็ชรรัตน์, คุณอุษา ติเกษวิญญู, คุณบัญญัติภรณ์ สุทธิจางนุกูร, คุณสมบุญ สุพิทยานนท์, คุณบุญจิต หลิมสุนทร, คุณราณี พุกกะเวส, ออม-อัฐ-อนันต์ แสนภักดี, คุณสิราภรณ์-อ.อดิษฐ์ แสนยศ, คุณก้องศักดิ์ ศุภฤกษ์, คุณวิรัช สุขสราน, คุณไพโรจน์ อุชชิน, กลุ่มอุไญญชาติธรรม, คุณสุภาพ ทองปอนด์ศรี, คุณเสาวภาค สุขสินชัย, คุณจ่างบุญ-ม.ล.จารุวัฒนา ชินธรรมมิตร, คุณนันทนา-คุณพีร พรหมมลมาศ, คุณสุพจน์ ปภาทสี, คุณณัฐชา เกษหอม, คุณภูษิต จันทร์แสงสุก, คุณสุรพล-คุณสมลักษณ์ ลีจจะรัตน์โชติ, คุณพิชัย-คุณสมศรี เคารพพวงค์, คุณมาทรา ปลื้มบริดาพร, อ.ศรีเรือน แก้วกังวาล, คุณนิตยา บุลสมบัติและคุณทิทยา นิลรังสี, ต.ญ.สิริรัตน์ บรรววัฒนวงศ์-คุณไพศาล ฝนทัย, คุณวรภรณ์ เทพพันธ์กุลงาม, คุณนันทวัน ชัยญาคณาฤกษ์, คุณพิไลพรพรรณ พุทธิธรรกุล, คุณสิริพร หล่อธราประเสริฐ, ศ.น.สพ.ดร.อรรณพ-อรรัตน์ คุณวรางค์กุด, น.พ.ปุ่นวัลลภ กิติภานนท์, คุณสุวภรณ์ แนวจำปา, คุณพิชัย ชัยพจน์พานิชย์ • **รายละเอียด 800:** อาจารย์ละม่อม บุญปวิชัย, คุณพรภัทร์-คุณนริรัตน์ อมรศุภศาสตร์-คุณดิเรก บุญอ่อน • **รายละเอียด 700:** คุณวุฒิชัย กิตินุกูลศิลป์ • **รายละเอียด 600:** คุณพูนศรี สัตตบรรณสุข-คุณภรณ์-คุณฉันทนา ภาคยงกช • **รายละเอียด 580:** คุณทองจันทร์ ทองไทย • **รายละเอียด 520:** ตรีภฤช ลือเกียรติบัณฑิต, ตรีภฤชพงษ์พันธ์ 520 • **รายละเอียด 500:** คุณวารี สุวัชรังกูร, คุณณัฐพงษ์ อัครจิตติสิน, คุณประไพ

ศุภรสมิต,

รุกชัย

รุจิระกิติวกุล, คุณกอบแก้ว ธรรมสุนทร, คุณฉิมมพร ราชฤทธิ์, คุณชาติ อารีวานิช, คุณเพ็ญวดี งามเกิด, คุณสุรินทร์ อารีวานิช, คุณทัศนีย์ สวัสดิ์เสวี, คุณพิชัย อภิบาลบริรักษ์, คุณกรรณา เอี่ยมศิริ, คุณอมร-คุณมาลี เอี่ยมศิริ, คุณพรพัตรา บุญวรรณ, คุณสุวิทย์-คุณธิดา-คุณสุดที่รัก วัชรบุศราคัม, คุณสุวิมล ชัยมารินทร์, คุณตรีรัตน์ ปิ่นประยงค์, คุณสุวรรณสุดา วิวัฒนากุล, คุณประยูรศรี ชัยประดิษฐ์, คุณไกรฤกษ์-คุณปัทมทิพย์-ด.ช.พีรพล คุณมาวงษ์กฤต, พ.ญ.กฤษมา คุณมาวงษ์กฤต, คุณจิรวรรณ เลิศชลันธร, คุณยศสุข สุจิตคิดดี, คุณเมฆา สุจิตคิดดี, คุณพรชนัน อุภยโชค, คุณเล็กชนัน ตั้งพิทยาเวทย์, คุณกฤษพร-คุณพีรพล พันธุ์ยิ้ม, คุณนิตยา น้อมสวัสดิ์ คุณจินตนา นันทไพบูลย์, คุณอุไร แซ่โล้ว, คุณสุจินตนา ทุกกะเวส, คุณยายราม-คุณวิภาพร เพียรอุตสาห์, คุณสุพงษ์-คุณนารี ประจุมาศ, คุณจินต์ สุขสาคร, นางแสงดาว ชื่นชม, คุณวิสุทธิ บุตรศรีภูมิ, คุณนงลักษณ์ วัชรพงศ์, คุณพรภานา พิธิติปรีชา, คุณนงคราญ รัตนพงษ์, คุณกฤษณา นิตานานนท์, คุณอานวย-คุณนวลจันทร์-คุณศรารวรรณ-คุณภากรุณย์ ทองดี, คุณสุวลักษณ์ กัญยานนท์, ม.ร.ว.หญิงสิณี สุพรรณพงศ์, คุณแสงนัย อัครพงษ์กุล, คุณธัญญ์กร พงศ์สิรินทร์, ครอบครัวยุญรัตน์, คุณประเสริฐศักดิ์ โกลสมงคลกิจ, คุณสมนึก ชัยมีชัย, ครอบครัวยุสดีศรี, อวารุณี เลิศศิริ, พระพิมล อุฎฐิปูนโน, คุณนพมาศ สุขสินชัย, คุณวาสนา ทองมาก, คุณจรรยา ไชยันต์ ณ อยุธยา, ม.ล.วิมลศักดิ์ ไชยันต์, คุณณัฐวรรณ ธรรมานุรักษ์, คุณมาลัย ภัททวงค์, คุณสมพร รัตนมงคลกุล, คุณแม่แก้วแก้ว แซ่กี, คุณสุวิภา สมควรพาณิชย์, ดร.สมบุญ-คุณนันทิกา สังข์บุญชู, คุณสุรกิจ-คุณสมจิตต์-ด.ช.ปิยะ สัจจะรัตโชติ, คุณสุภาภรณ์ ชัยพิทักษ์ตระกูล, คุณนพพร สุพรรณสมบุญ, คุณต่อศักดิ์ สุวรรณภักดีจิต, คุณระวี-คุณเวรยา บุญบุตร, คุณสุรียา-คุณเปียวรรณ สุวรรณรัตน์, คุณบุญกัซ ช่วยศิริ, คุณปรีชา ก้อนทอง-คุณนารีชฌิตา ปลั่งลำราญ-ชมรมชีวเกษม, คุณสุรศักดิ์ เลาสุริโยธิน • **รายละเอียด 300:** คุณณัฐวรรณ ศรีวิเศษตระกูล, คุณธีรวัฒน์-คุณวิเศษ-คุณกมลแก้ว ปิยะมงคล พ.ต.ท.สุรารักษ์-คุณอรณา-คุณกริมา กิติประวัติ, อ.ศิริรัตน์ ธรรมวิริยะ, คุณชัชฌิณี แมนสมบุญ, คุณพัชรี สุพล, คุณปรีธดา จินตนาศิริกุล • **รายละเอียด 250:** คุณศุภลักษณ์ อนุสมบุญนัฒ, คุณสว่าง-คุณลัดดารัตน์ ชัยมูล, ศ.นพ.ธีระ-พ.ญ.เพ็ญแซ ลิมศิลา, คุณปัทมทิพย์ กัณธี • **รายละเอียด 200 บาท:** คุณพรอัมไพ ศรีปรัชญาอนันต์, คุณปราวณี ทานเจริญ, คุณศิริพร ศิริประภาวรรณ, คุณญี่ เอี่ยมศิริ, คุณต้องจิต วัชรบุศราคัม, คุณนพพล ทนสูงเนิน, คุณสุสติ ตาค่า, คุณเพ็ญสม วัชรภูมิ, คุณฉวีรัตน์ ช่วยอุประการ, คุณพงษ์ธร ดิษฐพานิช, คุณอรรวรรณ แจ่มศิลา, คุณนฤนาฎ อาริยะพงษ์, คุณสายสมร หลีกแหลม • **รายละเอียด 165:** คุณพุทธิชาติ แมนสมบุญ และคุณสุจิตาญจน์ กัณธี • **รายละเอียด 150:** คุณข้าวเรือง-คุณประสิทธิ์, น.พ.พิเชษฐ เอี่ยมพรพิภพชัย • **รายละเอียด 100:** คุณบุษกร อารยางกูร, คุณกอบกุล อยู่แย้มศิริ, คุณบุญสม ดิษานิรมย์, คุณณรงค์ ปิยะเงิน, คุณกรรณิกา ไชยทิพย์-คุณมาตา แท้มมณี, คุณสุทธิพัฒนา-คุณธีรวัชร สุขสินชัย, คุณพุทธิพงษ์-คุณนภาภาญจน์ ยมสาร, คุณสุนันดา ภูชีวะพงษ์, คุณพวงแก้ว ภูชีวะพงษ์, คุณอรุณญา สานามบุญ, คุณยานันตา ศรีมโนรด, คุณยายยิ้ม แซ่แต้, ด.ช.ชลกร เขาวรัตน์, คุณเรืองยศ-คุณศิริรัตน์ เขาวรัตน์, คุณศรารุช จันทร์ปรีชาชัย, คุณสุกมาลัย ไพศาลอุทัยกุล, คุณปัทมา ภูวรัตน์, คุณสุพรชัย สัจโสภณ, คุณต่อศักดิ์ มโนทัยอุดม, คุณประไพรัตน์ สุทธิบุตร, คุณอัมพร เลียงมงคลการ, คุณพีรชัย วงษ์สินสุริเสส, คุณสุทิน บุญยะทุกณะ • **รายละเอียด 50:** คุณธนพร ทองนพคุณ

